

Limbacher Rezsóné:

A leánycserkészet, mint a magyar nőnevelés eszköze

Ma, amikor az anyagiasság lett úrrá a világon, amikor az emberekből kihalóban van a vallás, az erkölcs, a szebb, nemesebb utáni vágy, törekvés, amikor a nagy világégés felforgatott mindent és belevitte a szennyet a féltve őrzött családi szentélyekbe is, — amikor már nem mertünk bízni egy jobb, boldogabb jövőben, tisztultabb erkölcsökben, — íme mit látunk?! Liliomos hőszi- n zászlók bontakoznak ki és hívő gyermekajkak éneklék az „Új Élet” himnuszát: „Ránk vár a világ, ez a harc a mienk.”

A lilium a cserkészek jelvénye s az a leány vagy fiú, ki azt a szíve felett viseli, önként áll be azok közé, akik eleinte csak ösztönösen érzik a jobb, nemesebb utáni vágyódást, de akiből a cserkészlet olyan tudatos harcosokat nevel, akik majd ebben az anyagiás túlekedő világban nem fognak elbukni.

Sok szó esik mostanában a cserkészetről, a fiatal lelkek e nemes mozgalmáról, sőt újabban leányifjúságunk is mind hangosabban kezdi köve-

telni: „*mi is cserkészek akarunk lenni*”, úgy, hogy nem térhetünk e fölött szótlanul napirendre. A szülők, főleg az édesanyák bizalmatlankodva csóválják fejüket és rendesen azzal intézik el az ügyet, hogy ez nem leányoknak való. Pedig helytelenül teszik, mert ha ismernék a leánycserkészetet, más-ként ítélnének. Igaz, hogy a leánycserkészet alapjával ugyanaz a tíz törvény szolgál, mint a fiukénak, de miután a leányok és fiúk természetadta hivatása feltűnően különböző, — s fejlődésük különösen a fejlődő korban nagy eltéréseket mutat, nevelésük sem lehet egyforma. Ezért a leánycserkészet a nőiesség útján halad.

A cserkészetet 1908-ban *Sir Robert Baden Powell* angol generális alapította. Ezután csakhamar megalakult *Lady Baden Powell* vezetésével az első angol leánycsapat is. Ma már úgy a fiú, mint a leánycserkészet az egész világon elterjedt, Angliában és az angol gyarmatokon például már 600.000 leánycserkész van.

A cserkészek tíz törvénye — a Szeretet és Jóság új evangéliuma így hangzik:

1. a cserkész egyeneslelkű és feltétlenül igazat mond, —
2. híven teljesíti kötelességét Istennel, hazájával és embertársaival szemben, —
3. ahol tud, segít, —
4. minden cserkészt testvérének tekint, —
5. gyengéd másokkal, szigorú önmagával szemben, —
6. szereti a természetet, jó az állatokhoz, kíméli a növényeket, —
7. fellebbvalóinak jólélekkel és készséggel engedelmeskedik, —
8. vidám és meggondolt, —
9. takarékos, —
10. testben és lélekben tiszta. Jelszavuk: „Légy résen”! Köszöntésük: „Jó munkát”!

Úgy a tíz törvény, mint a jelszó és köszöntés a világ összes cserkészeinél egyforma: tehát nem-

zetközi. Tévedés azonban azt hinni, hogy minden cserkészlet a kiszabott angol minta szolgálai utánzása. A nemzetközi keretek között a világ minden faja és nemzete kiépítheti a maga sajátos cserkészletét, ébren tarthatja faji öntudatát, védheti és átmentheti nemzeti hagyományait és kincseit.

De nézzük hát mi a célja a leánycserkészletnek? Jellemes, életrevaló, testben és lélekben egészséges nőt nevelni; feladatai a jellemnevelés, a gyakorlati életre való nevelés és testedzés. Vezető eszméje: a nőiesség és a nemzeti érzés ápolása. A leánycserkész a vezető okos, észrevétlen irányításával önönmagát neveli; csendes, belső építőmunkát végez, saját jellemét, akaratát önmaga csiszolgotja. A jellemnevelés legfőbb alapja a vallás. Azért a leánycserkészlet szigorúan megköveteli a vallási gyakorlatok végzését és a hitélet kimélyítésére törekszik. A jellemnevelés legfőbb eszköze az önfegyelmezés, mely a cserkészttörvények megtartásában érvényesül.

Egy leánycserkészcsapatot 30 leány képez, élükön a csapatvezetővel. (Csapatparancsnok.) A csapat öt kis családból, minden egyes család viszont hat-hat tagból áll, kiknek munkásságát a csapatvezető útmutatása mellett a családvezetők irányítják. (Lehetnek természetesen 2—3 családból álló kisebb csapatok is.) Ez a családi rendszer felel meg legjobban a leánycserkészletnek, — sa cserkésznevelésnek nemcsak egyik módszere, de egyúttal célhoz vezető eszköze — mondja Baden Powell. Ebben a kis csoportban fejlődhetik ki a *családi szellem*, mert minden egyes tagja érzi, hogy viselkedésétől, munkásságától függ családja becsülete. A kis családok egymásközti nemes versengése emeli a csapat színvonalát, erősíti a fegyelmet, mi

által lényegesen megkönnyíti a csapatvezetőnek különben súlyos feladatát ... E rövid ismertetés keretében csupán ennyit mondhatok a leánycserkész csapatok belső szervezetéről, de ezt szükségesnek tartottam, ha megakarunk ismerkedni a leánycserkésznevelő módjával és munkásságával.

A csapatmunka abból áll, hogy a heti családi összejöveteleken a csapatvezetőnek (parancsnoknak) előzetes irányítása mellett a családvezetők mintegy játszva oktatják kis családjuk tagjait mindazon ismeretek elsajátítására, melyekre a nőnek mint anyának, mint háziasszonynak, vagy kereseti pályán levőnek szüksége van, de amely ismeretekre sem az iskola, sok esetben pedig sajnos a család sem oktat. Például az anyai hivatásra való előkészülés: a higiénikus csecsemő és gyermek ápolás és nevelés, első segély nyújtás; a háziasszonyi teendőkben való jártasság gyakorlati elsajátítása, a különféle kézimunkák és iparművészeti munkák ismerete stb. Ezen a téren leánycserkészzeinkre nagy feladat vár. A falunak veszendőbe menő népművészeti kincseit, szötteseit, varrottasait, régi rajzait és motívumait megmenteni, s a maguk eredeti szépségében megőrizni. A munkaterv körébe illeszkedik bele a nemzeti érzés ápolása, illetve ébrentartása. Nemzeti irodalmunk, történelmünk, hagyományaink, mondáink, népművészetünk, régi népszokásaink és népdalaink ismerete és művelése stb.

A leánycserkésznek azonban önmagáról sem szabad megfeledkeznie. Nemcsak lelkét kell művelni, ismereteit gyarapítani és ügyességét fejleszteni, hanem testét nevelni, ápolni és edzeni is kötelessége. A testedzés mint az egészséges testi és lelki élet alapföltétele jelentős helyet foglal el a leánycserkész-nevelés munkarendjében. A kirándulások, a

torna, a különféle sportok, a szabadban való test-edző játékok lényeges kellékei a test egészséges fejlődésének, A leánycserkészlet a leányokat kiviszi a szabadba. A leányok, kik természetes önnállót-lanságuk miatt csak a szépen gondozott kerteket, a csapongó kis lepkéket, díszbokrokat ismerik, ki-kerülnek az *Erdőbe*; a sötét fenyvesek, mosolygó bükkösök közé. Az erdőn járják végig a hallgatás iskoláját, az erdő tanítja meg őket a magukbamé-lyedésre. Ahol a zöldubbonyos kislányok rőjják a rengeteget, ott vidám énekük csalja elő az erdő visszhangját; és énekük olyan természetesen kap-csolódik bele a természet harmóniájába, mint a har-kálykopácsolás, vagy a tovarebbenő madarak csi-csergése. A lányok nyáron nem táboroznak ugyan sátrakban mint a fiuk, de öreg, erdőkörvetve va-dászcastélyokban, vagy turista házakban telepednek le egy-két hétre. Ilyenkor övük a világ és az álarc-októl mentes igazi élet, és úgy érzik, hogy közelebb vannak az Istenhez. Dalolva dolgoznak: főznek, ta-karítanak, tornásznak, sportolnak, szóval a munkás, szép élet iskoláját járják.

Íme a leánycserkészlet nagyon rövid, hézagos ismertetése.

Miután a kanderstegi világcserkész-szövetség tanácsa biztosította a kisebbségi — tehát a szlo-venszkói magyar cserkészeknek is szervezkedési jo-gát, remélhetjük, hogy az alakuló leánycserkész-csapatoknak semmi nehézség sem áll majd útjukban.

Jó munkát,

Hrisovényi:

A három párka

A zelenei templom hajójában három párka és egy kőoroszlán őrökdi Tihanyi Ferenc temesi gróf nejének szül. Hódossy Máriának porladó szíve fölött.

Arany ráájában már hova-tovább a negyedik generáció áhítatos énekeit hallgatja az egykor ép oly szép, mint nemes gondolkozású delnő, a három párka egyike.

Mosolyogva tekint alá az élet fonlát sodró három görög nőre s arra a hatalmas oroszlánra, mely az élet múlandóságán s a halálon is diadal-maskodó szeretet erejét hirdeti.

A zelenei templomot férje az ő emlékének szentelte, ne feledjük el hát mi sem. Emlékezzünk meg róla.

A múlt század harmincas éveiben Szemere Mária, Szilassy József szeptemvir és koronaőr neje, valóságos felsőbb leánynövelvét tartott losonci udvarházában. Amíg urának figyelmét az ország, az eklézsia száz meg száz felé húzta, ő a környékbeli uri lányokat gyűjtötte maga köré, hogy ezekből Veres Pálnékat, Teleky Blankákat neveljen a jövő számára. Alig is volt abban az időben jobb nevű

úrilány, aki hosszabb vagy rövidebb időt a losonci nagyasszony házában át ne telett, vagy át ne nyaralt volna. Pedig hát az ott eltöltött idő a szónak mai értelmében korántsem volt farsangolásnak, vagy nyaralásnak nevezhető. Nem páváskodással, hanem a legkomolyabb szellemi, sőt testi munkával készültek itt a legelőkelőbb úri lányok nemzeti és családayai hivatásukra.

A Szilassy házban állandóan ott tanyázott egy-két u. n. Schönggeist, (szép lélek) volt légyen a zene, a költészet vagy a szorosabb értelemben vett tudomány, a filozófia stb. művelője. A vendég lányokat hol nagytiszteletű *Tóth* Mihály esperes uram szólította el a spinéitől vagy a hárfától — hozva az öreg „Szikszay”-t hóna alatt, hol a Schiller-Góthének kellett áldozatul esni a szakácsné szavának, valahányszor a napos kisasszonyra került a sor, konyhára valót kiadni az élés kamrából. Ha pedig a nagyasszony azt vette észre, hogy valamely szép vendég szeméit megerőltetné a hímző ráma, nosza! Elő a guzsaly vagy rokka! Pörögjön az orsó, kattogjon a szövő szék! Az „Auróra” lapjait, a „Himfi szerelmét” is sokszor felváltotta az angol, német vagy francia gramér, feltéve, hogy a baromfi udvar, az üvegház vagy a konyhakert ezer és ezer teendője ehhez időt engedett.

Csak a délutáni 5—6 óra találta a vendéglányokat együtt a nagy fogadó teremben. Ekkor fogadhatták ismerőseiket, barátnőiket, barátait. A város és környék ugyancsak megválogatott fiatalságát, mert jaj volt annak az úrfinak, akinek erkölcsi súlya csak némileg is alábillent a házi asszony mérlegén. Az ilyen kárhozatra ítélt vagy végkép megsemmisült, a háziasszony máskülömben jószágos szemének tüzeiben, vagy a legjobb esetben,

ha véletlenül a társaságba csöppent, áttessékelték az öreg urak közé a pipázóba, vagy a tarokk asztal mellé, a lányok körében azonban nem maradhatott.

De talán sohasem volt annyi gondja a méltóságos szeptemvirnének, hogy a rábízott szépeket minden hiába valóságtól (ahogy ő mondani szokta) megőrizze mint az 1803. év első hónapjaiban. Három kiváló szépség vidám kacagása, hol szent, hol pajzán éneke verte fel a Szilassy kúria komoly csendes falait.

Fáy Mária, Mérey Kató s a kis *Hódossy* Marcsa voltak ebben az időben a Szilassy-ház vendégei, A három párka. Úgy nevezték el az ismerősök őket. Mind a három valódi görög szépség, arcban, természetben mindegyik méltó arra, hogy valamely szobrász vésője, vagy festő ecsetje megörökítse. Lehet, hogy a híres *Ferenczy* szobrász nevezte el a három leányt, akinek kérésére egyszer görög jelmezbe öltözve ültek mintát a nagy művész előtt. Nehéz dolog lett volna külömbséget tenni közöttük, ám aki ezt mégis megkísérelte volna, az okvetlen Hódossy Máriának nyújtotta volna oda a verseny pálmáját.

Karácsony táján hozta be apja, Hódossy Tamás a 3000 holdas kőkeszi birtokos Mária néjéhez Losoncra, amint ő mondotta, egy kis katekizmusra, mert a kis macskának már nagyon nyílik a szeme. Úgy melleleg még azt is megsúgta a gondos apa, hogy Ebeckre ép most készült haza Bécsből a gárdától Tihanyi Feri, aki sűrűn kezdi látogatni a szomszédos úri házakat. Már pedig az olyan kis lánynak, mint az ő Mariskája, aki alig töltötte be még a 16 évet, ha a gárdista ólálkodik a porta körül, jó a borító alá kerülni.

Rövid idővel rá a szeptemvirné maga is meggyőződött róla, hogy az ép oly szép, mint életvidám és szellemes Máriát vajmi nehéz lesz bőjtre fogni.

A kökeszii lankák szabad levegőjét, madár csicsergését hozta magával a losonci kúria tiszteletteljes, komor falai közé. Maga volt az élet, a szellem, aki különös kedvét lelte az önhitt, nagyképű emberek megtréfálásában.

Valamit ő is hallhatott már otthon elejtve testvéreitől, ezek barátnőitől a szép, ellenállhatatlan, asszony-leány bolondítóról, a deli gárdistáról. Talán arról is mesélt neki valamely bizalmas szobalány, hogy a király arany hintót küldött érte. Gyémántból való volt a négy ló mind a tizenhat patkója, arany a csótárja s még az ostor sugaráért is három országot kínáltak neki. A török császár oda kínálta neki egyetlen leányát. De Feri úr rá sem nézett, még akkor sem, amikor a legszebbik házat akarta ráíratni a király. Mert néki csak magyar lány kellett.

Talán a sohasem látott gárdista, sarkantyú pengése zsongott-bongott a szép Hodossy lány fejcskéjében azon a kora tavaszi délutánon is, amikor a mesebeli tündérr királyfi egyszerre csak megjelent a sokat emlegetett, a Szilassy ház portáján,

A kései márciusi hó épen csak hogy eltakardott, de a Krivány felől sivítő szél még arról hozott hírt, hogy odafenn eddig fehér szürkankóban járnak. A nagyasszony ilyenkor el-el lapozgatott a zsoldárok könyvében, míg jóságos szeme össze nem csukódik. A nemes lélek ilyenkor látogatást tesz egy-két félórara a halhatatlanság hazájában. Test-

ben megerősödve, lelkében megifjodva ébred fel aztán a mindennapi élet küzdelmeire.

Fáy Mária levelet írt haza Szügybe az édes anyjának. Mérey Kató átkocsizott szüleikhez a Fabjankán levő kastélyba. Hodossy Mária volt a napos. Hátul a konyhakertben meleg ágyakat plántált a béres asszonyok között. Lábacskaín piros szattyán czizma, két szőke hajfonatja egy varkocsba csavarintva. Mintha csak akkor csöppent volna oda a Mátra kellős-közepéből. Ép akkor kapta ki a vasgerebent az egyik asszony kezéből, amikor egy férfias gordonka hang szólalt meg a háta megett:

— Ajtó kapu zárva. Mondsza csak lányom, merről kerülök be a méltóságos ur szobájába?

Mariska rögtön észrevette, hogy a jövevény őt cseléd lánynak nézi. Pajkos fény villant fel búzavirág színű két szemében s miközben egyet simított piros babos kötőjén, már készen is volt a felelettel:

— Oszt hovávalósinak tetszik lenni a nagyságos úrfinak, ha meg nem sérteném?

A vendég, bár megvallotta magában, hogy kellemesebb bizsergés még sohasem járta körül szíve táját, mint amikor a kis kertész lány szavát meghallotta, nem tartotta ildomosnak idegen uri háznál cseléd néppel tereferélni, csak úgy félvállról szólt oda a kis csacsogónak:

— Kelj csak fel lányom. Siess és jelentsd be az uraknak, hogy Tihanyi Ferenc úr van itt Ebeckről és tiszteletét akarja tenni odafent.

— Ebeckről, nyitotta fel csodálkozva korall piros ajkát a felszólított?! Hisz akkor szomszédnak tetszik lenni, mert én is oda valósi vagyok. Keszibe. Talán tetszett is hírét hallani az édes apámnak, az öreg *Göblyös* Andrásnak, akinek én Panni lánya vónék. Tetszik tudni, ő már 30 éve szolgálja a falut.

Nappal kisbíró, éjjel bakter. Meg is, mondta a Hódossy nagysága, hogy améért olyan szépen tudja elfújni a 9-et ablaka előtt, már rég medáliát érdemlött volna meg érte.

(Jaj volna neked Mari lányom, ha ezt az apád, az öreg Tamás úr meghallotta volna, hogy te Göbolyös bakternek nevezted, akire medália helyett ép a minap akart 25-öt vágatni, tüklölésének kellemes volta miatt.)

A vendég már türelmetlen kezdett lenni.

— *Jól van lányom, mondotta.* Majd ha visszakerülök, megüzenem az édes apádnak, hogy jó egészségben vagy. Csak vezess fel gyorsan, mert a lovam ugyancsak kapál a kis ajtó előtt. Még elszabadul, ha soká oda leszek. Addig is nesze egy húszas!

— Kézit csókolom a nagyságos urnák, köszönöm kegyes jóságát, hálálkodott a megjutalmazott s miközben rózsás öklöcskéje közé szorította a borraivalót, magában ezt mormogta: Sokszor visszakered te még ezt tőlem szép fiú.

Önkénytelenül is megérezte a szép Mária, hogy ez a találkozás mindkettőjük életére nagy hatással lesz. Tudta, hogy a hetyke úrfi keresni fogja őt soká és sokszor, de csak ott nem, ahol könnyen feltalálhatná, az úri lányok között, S talán már kissé meg is bánta az alakoskodását.

Ferenc úr több mint egy napot töltött el a szeptemvirék házában. Része volt mindenben, amit egy régi vendégszerető magyar úri ház csak nyújthatott vendégének, de a három párkát, akiknek hírét hallotta, meg nem mutatták neki. Ezek szobafogságra voltak az ő otléte alatt ítélve. A nagy asszony félt a kecskét bebocsájtani virágos kertjébe s csak akkor lélegzett fel megnyugodva, ami-